arbokennisnet

Samenvatting

Bouwproces uitvoeringsfase

Opgesteld door

Chrit Leenders

Leo Elders

Ronald Meijer

Tamara Onos

Wat zijn de risico’s?

Algemene risico's

Het werk in de bouw kent arborisico’s die afhankelijk zijn van de werkzaamheden. Een beschrijving van bouwberoepen met bijbehorende risico’s vindt u op **www.arbouw.nl** (link werkt niet). In uw risico-inventarisatie en –evaluatie moeten de risico’s die relevant zijn voor beroepen en omstandigheden in uw bedrijf zijn opgenomen **meer informatie over de RI&E** (link werkt niet).

Specifieke risico’s

De bouwnijverheid heeft specifieke kenmerken die aanvullende risico’s kunnen veroorzaken, zoals:

wisselende bouwlocaties;
het werken in een keten;
de samenwerking tussen diverse partijen.

Bouwlocaties

In de bouw wordt gewerkt op steeds wisselende locaties. Iedere locatie kan specifieke gevaren met zich meebrengen, bijvoorbeeld als gewerkt wordt in of op het terrein van een chemische fabriek of op een snelweg. In het Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan) van een project vindt u de risico’s die samenhangen met de locatie meer informatie over V&G-plannen.

Bouwketen

In de bouw is sprake van een keten. De opdrachtgever wil iets bouwen, de architect maakt het ontwerp, diverse partijen bouwen het ontwerp en weer andere partijen maken gebruik van het object. Elke schakel in de keten kan invloed hebben op (de veiligheid van) andere schakels:

als de architect een naar voren hellende gevel tekent, heeft de aannemer te maken met ingewikkelde steigerconstructies;
een vertraging bij het storten van de betonnen vloeren veroorzaakt tijdsdruk bij de stukadoor.

Door al tijdens het ontwerp een V&G-plan (http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/Bouwproces/D_Bouwproces_ontwerpfase.pdf) op te stellen, kunnen dit soort risico’s voorkomen worden.

Diverse partijen

Op een bouwlocatie zijn vaak meerdere bedrijven en meerdere beroepen tegelijkertijd aan het werk. Hierdoor kunnen werknemers worden blootgesteld aan risico's van de werkzaamheden van andere partijen. Een metselaar kan bijvoorbeeld blootgesteld worden aan hoge geluidniveaus, ook al maakt hij zelf geen lawaai. Deze risico's en de geplande maatregelen moeten opgenomen zijn in het V&Gplan.
(http://www.arbokennisnet.nl/images/dynamic/Dossiers/Bouwproces/D_Bouwproces_ontwerpfase.pdf)

Hoe is te achterhalen welke risico's er spelen?

Risico-Inventarisatie en –Evaluatie (RI&E)

Risico's die samen hangen met het bedrijf en de bedrijfsactiviteiten moeten zijn opgenomen in de RI&E. Een bedrijf mag een RI&E zelf opstellen of iemand hiervoor inhuren (arbodienst, adviesbureaus, et cetera). Er zijn verschillende RI&E-methoden ontwikkeld die toegespitst zijn op de bouw. U vindt deze op de website van Arbouw **www.arbouw.nl** (link werkt niet) of op www.rie.nl. (https://www.rie.nl/)

Veiligheids- en gezondheidsplan (V&G-plan)

Voor bepaalde bouwprojecten is het verplicht een V&G-plan op te stellen. Het V&G-plan is onder meer bedoeld om risico's te herkennen en te beheersen die kunnen ontstaan door de veelheid aan partijen. Een V&G-plan is in ieder geval verplicht als:

- de geraamde duur meer dan 30 werkdagen is én als op de bouwplaats meer dan 20 werknemers tegelijkertijd aan het werk zijn;

- de geraamde duur groter is dan 500 mensdagen;

- er sprake is van bijzondere gevaren, waaronder in ieder geval vallen:

    bedelving, vastraken of vallen;
    chemische of biologische stoffen;
    ioniserende straling;
    de nabijheid van hoogspanningskabels;
    verdrinkingsgevaar;
    het graven van putten, ondergrondse en tunnelwerken;
    werkzaamheden met duikuitrusting;
    werkzaamheden onder overdruk;
    werkzaamheden waarbij springstoffen worden gebruikt;
    montage of demontage van zware prefab-elementen.

Een vuistregel die genoemd wordt in brochures van Arbouw en SZW is dat het gaat om bouwwerken met een aanneemsom boven € 340.335,-.

Inhoud V&G-plan

Het V&G-plan bevat minstens de volgende informatie:

- een beschrijving van het bouwwerk;
- een overzicht van de betrokken partijen;
- de naam van de coördinator voor de ontwerp- en uitvoeringsfase;
- een inventarisatie en evaluatie van de specifieke gevaren die het gevolg zijn van gelijktijdig en na elkaar bouwen (en van de wisselwerking tussen activiteiten);
- de maatregelen die volgen uit de risico-inventarisatie en –evaluatie;
- de afspraken over het uitvoeren van de maatregelen;
- de wijze waarop toezicht wordt gehouden;
- bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die in de ontwerpfase worden gemaakt;
- de wijze waarop voorlichting en instructie van werknemers op de bouwplaats plaatsvindt.

Voor hulp bij het opstellen van het V&G-plan kunt u terecht bij gespecialiseerde adviesbureaus of uw arbodienst.

Wat zegt de wet?

Arbobesluit

Naast de wetgeving die geldt voor alle arbeidsplaatsen, kent het Arbobesluit specifieke afdelingen voor de bouwnijverheid, namelijk:

- bouwproces (inclusief het V&G-plan);
- inrichting arbeidsplaatsen, aanvullende voorschriften bouwplaatsen;
- arbeidsmiddelen en specifieke werkzaamheden, aanvullende voorschriften bouwplaatsen

De integrale tekst is te vinden op **wetten.overheid.nl.** (link werkt niet)

Verplichtingen werkgever

De werkgever is verplicht om maatregelen te nemen om zijn werknemers voldoende te beschermen. Maatregelen die specifiek betrekking hebben op de bouw:

- het in stand houden van de bouwplaats;
- de veilige plaatsing van werkplekken;
- het interne transport;
- het onderhoud, de controle voor inbedrijfstelling en periodieke controle van installaties;
- de afbakening en inrichting van zones voor opslag van materialen;
- de verwijdering van gebruikte gevaarlijke materialen;
- de opslag en verwijdering van puin en afval;
- de aanpassing van de duur van de werkzaamheden of fase waarin ze worden uitgevoerd (afhankelijk van de voortgang van het project);
- de samenwerking met andere werkgevers en zelfstandigen;

de wisselwerking met exploitatiewerkzaamheden op of in nabijheid van de bouwplaats.

De werkgever is bovendien verplicht om mee te werken aan het V&G-plan en dit na te leven. Meer informatie kunt u vinden in hoofdstuk twee van het arbobesluit zie **www.wetten.overheid.nl**.(link werkt niet)

Rechten en verplichtingen werknemer

De werknemer in de bouw heeft dezelfde verplichtingen als andere werknemers (gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen, volgen voorlichting, et cetera). Werknemers die vallen onder bepaalde CAO's (Bouwnijverheid, Schilders-/Afwerkings/Glaszetbedrijf, Afbouw en Natuursteenbedrijf) hebben recht op informatie, voorlichting en onderzoek van Arbouw en op het individu gerichte **pakket preventiezorg** (link werkt niet).

Wat is eraan te doen?

Beheersmaatregelen

Voor veel risico's in de bouwnijverheid zijn beheersmaatregelen beschikbaar. Voor advies hierover kunt u terecht bij uw arbodienst, uw brancheverenigingen, **Arbouw of bij Aboma plus Keboma**. (links werken niet)

Bronmaatregelen

Voorbeelden van bronmaatregelen zijn:

producten (verf, kit, lijm, bekistingsolie, et cetera) toepassen die zo min mogelijk schadelijke gezondheidseffecten kunnen veroorzaken;
gebruik maken van een funderingstechniek die minder geluid veroorzaakt (drukken, schroeven of boren in plaats van heien).

Technische maatregelen

Voorbeelden van technische maatregelen zijn:

gereedschap dat stof produceert (freesmachine, haakse slijper, boormachine, et cetera) voorzien van mobiele afzuiging;
een zaagmachine voorzien van een geluidarm zaagblad;
gereedschap dat zorgt voor blootstelling aan hand-armtrillingen voorzien van trillingsisolerende handvatten;
voor het koppensnellen (verwijderen van het bovenste deel van een kolom) gebruik maken van een kraaktechniek, in plaats van slopen met een kango.

Organisatorische maatregelen

Voorbeelden van organisatorische maatregelen zijn:

het maken van een reële planning, zodat de werkdruk wordt beperkt;
zware werkzaamheden of werkzaamheden met hoge blootstelling verdelen onder meerdere personen (taakroulatie): niet één persoon de hele dag laten opperen voor meerdere metselaars, maar elke metselaar de stenen en het cement laten opperen dat voor het eigen metselwerk nodig is.
het omleiden van verkeer bij wegwerkzaamheden.

Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)

Binnen de bouw worden veel verschillende persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt. Dit verschilt per beroep en per werksituatie. Arbouw heeft goede informatie over diverse persoonlijke beschermingsmiddelen (inclusief valbeveiliging) en over keuzewijzers om tot het juiste beschermingsmiddel te komen: **meer informatie** (link werkt niet).

Aandachtspunten persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)

In de bouwnijverheid komt het voor dat er verschillende persoonlijke beschermingsmiddelen tegelijkertijd worden gedragen. Het ene middel mag dan de werking van het andere niet verstoren. Een veiligheidsbril kan bijvoorbeeld voor een geluidslek zorgen als tegelijkertijd gehoorkappen worden gebruikt.
Een werknemer in de bouwnijverheid heeft vaak een mobiele werkplek. Er is meestal geen kast waar hij aan het eind van de dag zijn beschermingsmiddelen kan opslaan. Deze worden meegenomen in het busje of in de tas. Dit kan nadelig zijn voor de werking van de persoonlijke beschermingsmiddelen. Zo kan een helm die op een hoedenplank in de auto ligt poreus worden. Bovendien kan de helm bij plotseling remmen, door de auto worden geslingerd.
Werknemers op de bouw nemen hun spullen mee. Zij moeten vaak zelf nagaan of 'persoonlijke beschermingsmiddelen versleten zijn of moeten worden vervangen. Het is belangrijk de medewerkers hiervoor goede instructies te geven en om vanuit een bedrijf te zorgen voor periodiek onderhoud en/of controle.
Het kan zijn dat de het voor de eigen werkzaamheden niet nodig is om 'persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken, maar dat de omgeving (werkzaamheden van collega's, voorbijrijdend verkeer, et cetera) het noodzakelijk maakt om toch beschermingsmiddelen te gebruiken.

PAGO, GPO en PMO

Gezondheidseffecten van arbeidsrisico's kunnen gemonitord worden door het Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (PAGO) en het Gericht Periodiek Onderzoek (GPO). Deze onderzoeken vallen onder het **pakket preventiezorg** (link werkt niet).
In een Preventief Medisch Onderzoek (PMO) worden naast de gezondheidsrisico's die samenhangen met het werk, ook persoonsgebonden gezondheidsfactoren meegenomen.
Het is aan te raden de CAO- en wetgebonden PAGO's en GPO's in een PMO op te nemen. Vraag uw arbodienst hiernaar.

Wie gaat slim om met dit probleem?

Succesverhalen

Kraanmachinist A. van Baarsen heeft de kiervuller ontworpen. Dit is een soort kruiwagen met een klep aan de onderkant die over de kier heen gereden wordt. Hiermee kunnen naden in systeemvloeren op een makkelijke en niet belastende manier gevuld worden.
A. van Dongen (bedrijf met 32 werknemers) heeft bestraten als kernactiviteit, maar omvat ook een hoveniers-, bouw- en transportbedrijf. Hierdoor is er voor medewerkers passend werk als de noodzaak zich voordoet. Bij de besluitvorming binnen het bedrijf worden medewerkers betrokken. Enkele malen per jaar zitten alle medewerkers om tafel. In een brainstormsessie wordt alles besproken wat goed en fout gaat en wat eenvoudiger of efficiënter kan. Iedereen luistert naar iedereen en weet dat hij gehoord wordt. Het bedrijf biedt verder volop ruimte voor cursussen en opleidingen, zolang ze mens en bedrijf voordeel bieden. Ook worden oudere werknemers gekoppeld aan jongere. Deels om het vak te leren, maar ook omdat ouderen uit ervaring weten hoe belangrijk het is om goed met je lijf om te gaan.